บทที่ 2

ทฤษฎี

ในบทนี้กล่าวถึงรายละเอียดและความรู้พื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งแบ่งเป็นข้อย่อย ดังนี้

2.1 ระบบปริมาตรอากาศแปรผัน (Variable Air Volume (VAV) system)

2.2 โปรแกรมวิเคราะห์การใช้พลังงานในอาคาร (Energy Simulation Program)

2.1 ระบบปริมาตรอากาศแปรผัน (Variable Air Volume (VAV) system)

ระบบปรับอากาศมีวัตถุประสงค์หลัก คือการรักษาอุณหภูมิและความชื้นของอากาศภายในบริเวณพื้นที่ปรับอากาศให้อยู่ในช่วงที่คนรู้สึกสบาย ในการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นของพื้นที่ปรับอากาศสามารถทำได้โดยการขจัดภาระความร้อนที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ของการปรับอากาศ เมื่อพิจารณาการขจัดภาระความร้อนสำหรับคอยล์ในระบบส่งจ่ายลมเย็นของระบบปรับอากาศ (Air Handling system) สามารถทำได้ 2 วิธี

- เปลี่ยนอุณหภูมิของลมจ่าย ขณะที่รักษาปริมาณการส่งจ่ายลมเย็นให้คงที่
- เปลี่ยนปริมาณการส่งจ่ายลมเย็น ขณะที่รักษาอุณหภูมิลมจ่ายให้คงที่

2.1.1 แนวคิดพื้นฐานของระบบปริมาตรอากาศแปรผัน

คือ การลดปริมาณการส่งจ่ายลมจากระดับภาระการทำงานเต็มที่ ในช่วงเวลาที่ภาระความร้อนของพื้นที่ปรับอากาศลดลงน้อยกว่าช่วงภาระความร้อนสูงสุด (peak load) เมื่อปริมาณการส่งจ่ายลมลดลงการส่งถ่ายความร้อนจากการทำงานของพัดลม (energy transfer) ที่คอยล์เย็น (cooling coil) และปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าของพัดลมก็จะลดลงด้วย

ระบบปริมาตรอากาศแปรผัน อาศัยหลักการควบคุมอุณหภูมิของลมที่ส่งจ่ายให้คงที่ แต่จะแปรเปลี่ยนปริมาณการส่งจ่ายของลม ให้เหมาะสมตามภาระความร้อนของพื้นที่ปรับอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา (load profile) ในระบบปริมาตรอากาศแปรผันโดยทั่วไปจะถูกออกแบบ

เพื่อลดปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าในขณะที่ภาระความร้อนลดลง และโดยส่วนใหญ่ของระบบนี้จะถูกออกแบบมาสำหรับ ระบบการทำความเย็น (cooling)

รูปที่ 2.1 แสดงระบบปริมาตรอากาศแปรผัน (Variable Air Volume System) โดยทั่วไปสำหรับระบบการทำความเย็นแบบหลายโซน ซึ่งจะปรับปริมาณการส่งจ่ายลมเย็นโดยอาศัยตัวควบคุมอุณหภูมิกระเปาะแห้ง (dry-bulb thermostat) ทำหน้าที่ในการรับสัญญาณของอุณหภูมิภายในห้องปรับอากาศ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากภาระความร้อนที่เกิดขึ้น

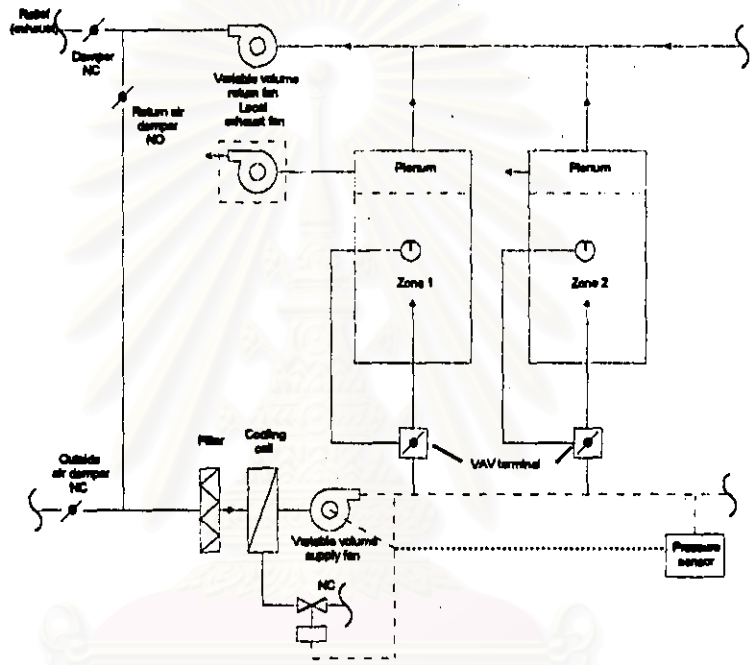

รูปที่ 2.1 ระบบปรับอากาศแบบปริมาตรอากาศแปรผัน

ในช่วงของภาระการทำความเย็นสูงสุด (peak cooling conditions) , ระบบปริมาตรอากาศแปรผันจะทำหน้าที่เหมือนกับระบบปริมาตรอากาศคงที่คือ การทำงานส่งจ่ายลมเย็นในปริมาณสูงสุดและความสามารถของการทำความเย็นของคอยล์เย็นสูงสุด และเมื่อภาระการทำความเย็นอยู่ในช่วงภาระบางส่วน (part load) ระบบปริมาตรอากาศแปรผันก็จะลดปริมาณการส่งจ่ายลมเย็นลงด้วยการปิดบานปรับลมเย็น (dampers) ของอุปกรณ์ปรับปริมาตรอากาศปลายทาง (VAV terminal) โดยใช้ ตัวควบคุมอุณหภูมิ (thermostat) ควบคุมการทำงาน และจะมีตัวตรวจรู้ความดัน (static pressure sensor) ในท่อส่งลมเย็น เพื่อส่งสัญญาณสำหรับควบคุมอุปกรณ์แปรผันปริมาณการส่งจ่ายลมเย็น

2.1.2 ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภาระความร้อน (Effect of Load profile)

จากแนวความคิดของระบบปริมาตรอากาศแปรผัน (Variable Air Volume System) ซึ่งแสดงถึงระบบปรับอากาศที่แปรเปลี่ยนปริมาณการส่งจ่ายลมเย็น ให้เหมาะสมกับภาระความร้อนที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา (load profile) เมื่อระบบปริมาตรอากาศแปรผันถูกนำมาใช้เฉพาะบริเวณพื้นที่ภายในของอาคาร (interior zone) , load profile ก็จะขึ้นอยู่กับจำนวนของผู้อาศัย และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของการปรับอากาศมากกว่าสภาวะของอากาศภายนอก ในทางกลับกันถ้าระบบปริมาตรอากาศแปรผันถูกนำมาใช้ในพื้นที่โดยรอบของกรอบอาคาร (perimeter zone) แสงอาทิตย์และสภาวะอากาศภายนอกก็จะมีอิทธิพลต่อระบบมากกว่า

ดังนั้นความเข้าใจถึง load profile ที่เกิดขึ้น จะเป็นส่วนสำคัญของการเลือก และการออกแบบสำหรับระบบปรับอากาศแบบปริมาตรอากาศแปรผัน สำหรับอาคารหรือพื้นที่ของการปรับอากาศใด ๆ ซึ่งมีลักษณะของ load profile ค่อนข้างคงที่หรือต้องการการระบายอากาศสูง ๆ การที่จะเลือกเอาระบบปริมาตรอากาศแปรผันมาใช้นั้นอาจไม่ช่วยประหยัดพลังงาน ซึ่งการเลือกระบบปริมาตรอากาศคงที่มาใช้ อาจมีความเหมาะสมทั้งทางด้านประสิทธิภาพและค่าใช้จ่ายมากกว่า

2.1.3 ผลกระทบของรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์ต่อพื้นที่ปรับอากาศ (Effect of shifting sun load on different zones of building)

พิจารณาพื้นที่การปรับอากาศดังรูปที่ 2.2 แบ่งพื้นที่ของการปรับอากาศเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ปรับอากาศบริเวณกรอบอาคาร(perimeter zone) และพื้นที่ปรับอากาศภายใน(interior zone) พบว่าเมื่อดวงอาทิตย์เคลื่อนตัวจากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตกในระหว่างวัน จะทำให้ภาระความร้อนที่เกิดขึ้นเนื่องจากรังสีจากดวงอาทิตย์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าภาระความร้อนของพื้นที่ปรับอากาศบริเวณกรอบอาคาร โดยโซนที่ Z2 , Z3 และ Z4 จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

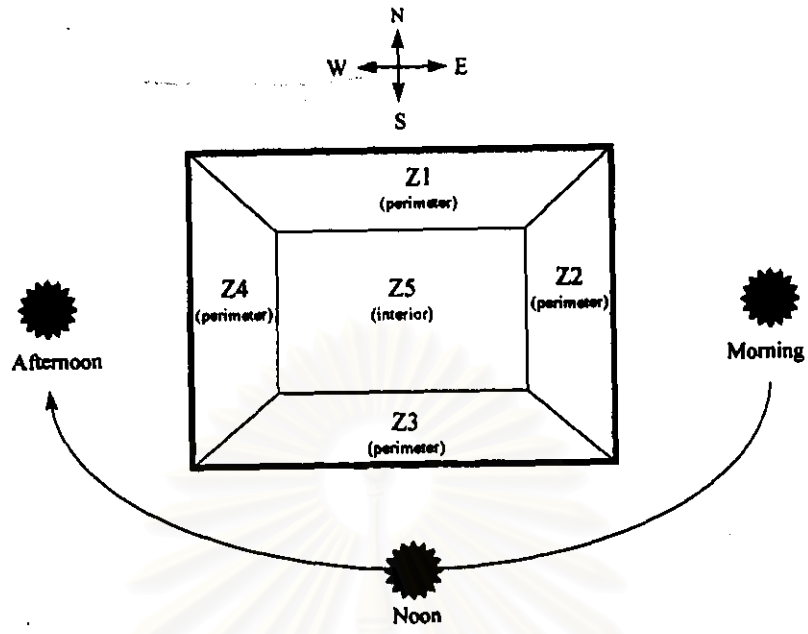

รูปที่ 2.2 แสดงตัวอย่างพื้นที่การปรับอากาศ

พิจารณาตัวอย่างผลกระทบของรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์ต่อพื้นที่ปรับอากาศ ตัวอย่างค่าภาระความร้อนที่เกิดขึ้น ณ เวลาต่าง ๆ ในแต่ละโซน

	Zone Peaks(tons)				Total loads
	9.00	12.00	15.00	18.00	(tons)
Z1	4	8	10 Max	8	10
Z2	14 Max	10	7	4	14
Z3	7	22 Max	20	10	22
Z4	4	6	14 Max	11	14
Z5	3	6	8 Max	6	8
Total load	32 Min	52	***59 Max***	39	***68***

จากค่าภาระความร้อนของโซนปรับอากาศต่าง ๆ ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าค่าภาระความความร้อนสูงสุดในแต่ละโซนไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน พิจารณาพื้นที่ปรับอากาศบริเวณกรอบอาคารค่าภาระความร้อนจะมีเปลี่ยนแปลงมากระหว่างวัน โดยใน Z1 และ Z4 ค่าภาระความร้อนสูงสุดเกิดขึ้นเวลา 15.00 น. ส่วน Z2 และ Z3 ค่าภาระความร้อนสูงสุดเกิดขึ้นเวลา 9.00 น. และ 12.00 น. ตามลำดับ สำหรับพื้นที่ปรับอากาศภายใน Z5 จะเห็นว่าค่าภาระความร้อนมีค่าค่อนข้างคงที่เนื่องจากค่าภาระความร้อนส่วนใหญ่เกิดขึ้นเนื่องจากจำนวนคนและกิจกรรมที่เกิดขึ้น

และเมื่อพิจารณาการออกแบบขนาดของระบบส่งจ่ายลมเย็นจากตัวอย่างข้างต้นพบว่ากรณีการออกแบบขนาดระบบแบบปริมาตรอากาศคงที่ซึ่งเป็นการคำนวณแบบใช้ค่าผลรวมของ Peak zones และกรณีของระบบแบบปริมาตรอากาศแปรผันซึ่งเป็นการคำนวณแบบ Block load ขนาดของระบบส่งจ่ายลมเย็นจะมีขนาดเท่ากับ 68 ตัน และ 59 ตัน ตามลำดับ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการใช้ระบบแบบปริมาตรอากาศแปรผัน สามารถลดขนาดของระบบส่งจ่ายลมเย็นลงได้ เมื่อผลกระทบของรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์ต่อพื้นที่ปรับอากาศมีมาก

2.1.4 อุปกรณ์พื้นฐานของระบบปริมาตรอากาศแปรผัน

ในระบบปริมาตรอากาศแปรผันโดยทั่วไปจะประกอบด้วย

1. อุปกรณ์แปรเปลี่ยนปริมาณลมของพัดลม (Flow modulator) จะทำหน้าที่ปรับเปลี่ยนปริมาณลมที่พัดลมจะส่งจ่ายโดยใช้สัญญาณจากตัวตรวจรู้ความดันสถิต ควบคุมปริมาณลมที่ส่งจ่าย สำหรับอุปกรณ์ปรับเปลี่ยนปริมาณลมของพัดลมที่นิยมใช้ทั่วไปได้แก่ Variable Inlet Guide Vanes, Discharge damper และอุปกรณ์ปรับความถี่ของมอเตอร์ (Inverter) เป็นต้น

2. อุปกรณ์ปรับปริมาตรอากาศปลายทาง (VAV terminal) จะทำหน้าที่ปรับปริมาณของลมเย็นที่จะส่งจ่ายไปยังพื้นที่ของการปรับอากาศตามภาระความร้อนที่เกิดขึ้น โดยอาศัยเทอร์โมสตัททำหน้าที่ในการตรวจวัด สำหรับอุปกรณ์ปรับปริมาตรอากาศปลายทางแบบที่พบเห็นและใช้กันโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกได้หลายแบบ เช่น

- Pressure-dependent variable volume terminals ผลของการเปลี่ยนแปลงของความดันสถิตที่ทางเข้า มีผลทำให้ปริมาณของการส่งจ่ายลมเย็นจะไม่ขึ้นกับอุณหภูมิภายในห้อง

- Pressure-independent variable volume terminals มี velocity sensor ติดตั้งไว้ที่ทางขาเข้าเพื่อวัดอัตราการส่งจ่ายลมเย็น ทำให้ปริมาณการส่งจ่ายลมเย็นเป็นอิสระกับการเปลี่ยนแปลงของความดันสถิตที่ทางเข้า

- Induction terminals มีไว้เพื่อเพิ่มปริมาณการหมุนเวียนของอากาศ (Recirculation) ภายในพื้นที่ของการปรับอากาศ ในขณะที่ปริมาณลมเย็นจากเครื่องจ่ายลมเย็น (Primary air) มีปริมาณลดลง

- Fan power terminals ส่วนมากใช้ในพื้นที่ ที่ต้องการเคลื่อนที่ของอากาศภายในห้องสูง หรือ พื้นที่ที่มีการทำงานที่ ภาระการทำงานต่ำ ๆ บ่อยครั้ง เช่น พื้นที่รอบกรอบอาคาร, ห้องใต้หลังคา และในพื้นที่ที่ต้องการลมจ่ายแบบปริมาตรคงที่

3. สถานีตรวจวัดอัตราการไหล (Airflow measuring station) ทำหน้าที่วัดปริมาณของลมเย็นที่ไหลผ่านเข้ามายังอุปกรณ์ส่งจ่ายลมต่าง ๆ แล้วส่งสัญญาณไปยังชุดควบคุมการทำงานเพื่อประมวลผล

4. ตัวตรวจรู้ความดันสถิต (Main duct static pressure sensor) ทำหน้าที่ตรวจวัดความดันสถิตและการเปลี่ยนแปลงปริมาณของลมเย็นภายในท่อลมประธาน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของปริมาณลมที่ไหลผ่านอุปกรณ์ปรับปริมาตรอากาศปลายทาง สำหรับในระบบปริมาตรอากาศแปรผัน ค่าความดันสถิตในท่อลมส่งจ่ายจะถูกกำหนดไว้ที่ค่า ๆ หนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปจะวัดค่าความดันสถิตจากตำแหน่งการติดตั้งตัวตรวจรู้ความดันสถิตที่ระยะ 2/3 ของความยาวท่อลมประธาน

5. อุปกรณ์ควบคุมการทำงาน (VAV Controller) ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ ของระบบ โดยสัญญาณจากตัวควบคุมอุณหภูมิ, ตัวตรวจวัดความเร็วลม, และตัวตรวจรู้ความดันสถิต จะถูกส่งมายัง controller เพื่อทำการประมวลผลจากข้อมูล แล้วจึงส่งสัญญาณสั่งการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อรักษาอุณหภูมิของลมเย็นที่ส่งจ่าย, ปริมาณการส่งจ่ายลมตามภาระความร้อนที่แปรเลี่ยนไป, และรักษาความดันสถิตภายในท่อลม

6. อุปกรณ์ทั่วไปของระบบปรับอากาศ เช่น ชุดคอยล์ความเย็น, กรองอากาศ และหัวจ่ายลมเย็น เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.1.5 ระบบท่อลมและพัดลมในระบบปริมาตรอากาศแปรผัน

ระบบท่อลม [3]

รูปที่ 2.3 แสดงความดันสูญเสียในระบบท่อลมของระบบแบบปริมาตรอากาศแปรผัน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

ΔP_a : ความดันสูญเสียในชุดอุปกรณ์จ่ายลมเย็น,แปรผันยกกำลังสองกับอัตราการไหลของอากาศ

ΔP_b : ความดันสูญเสียในท่อลม, แปรผันยกกำลังสองกับอัตราการไหลของอากาศ

ΔP_c : ความดันสูญเสียคงที่ ตกคร่อมอุปกรณ์ปรับปริมาตรอากาศปลายทาง,โดยทั่วไปมีค่าประมาณ ระหว่าง 25 - 50 % ของความดันลดทั้งหมดของระบบ

ดังนั้นความดันสูญเสียรวมของระบบท่อลมสามารถแสดงด้วยสมการต่อไปนี้

$$\Delta P_T = C_1 \cdot Q^2 + C_2$$

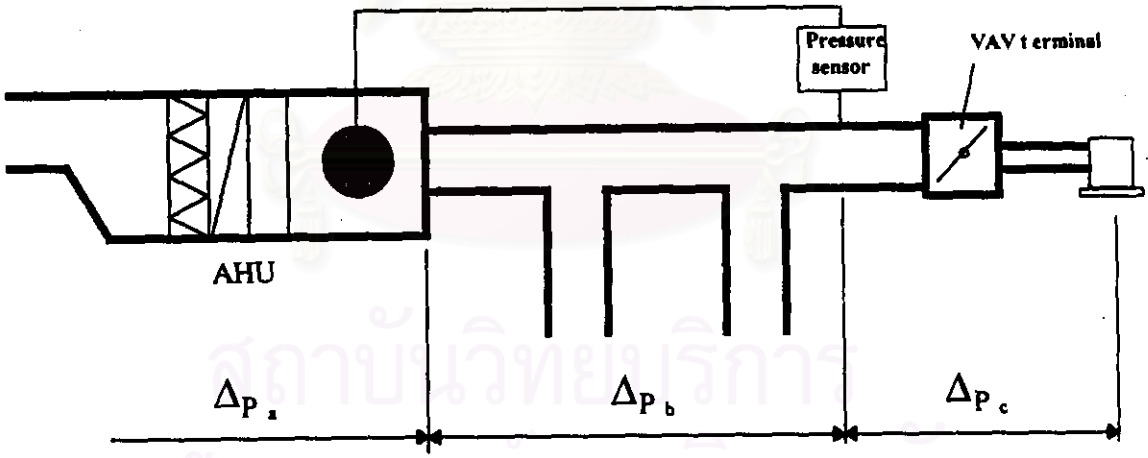

รูปที่ 2.3 ก ระบบท่อลมในระบบปริมาตรอากาศแปรผัน

---

3 Lack,C.W. Flow Modulation with good energy saving on centrifugal fans with inlet guide vanes. BHRA Fluid Engineering, K4(September,1982):501-514.

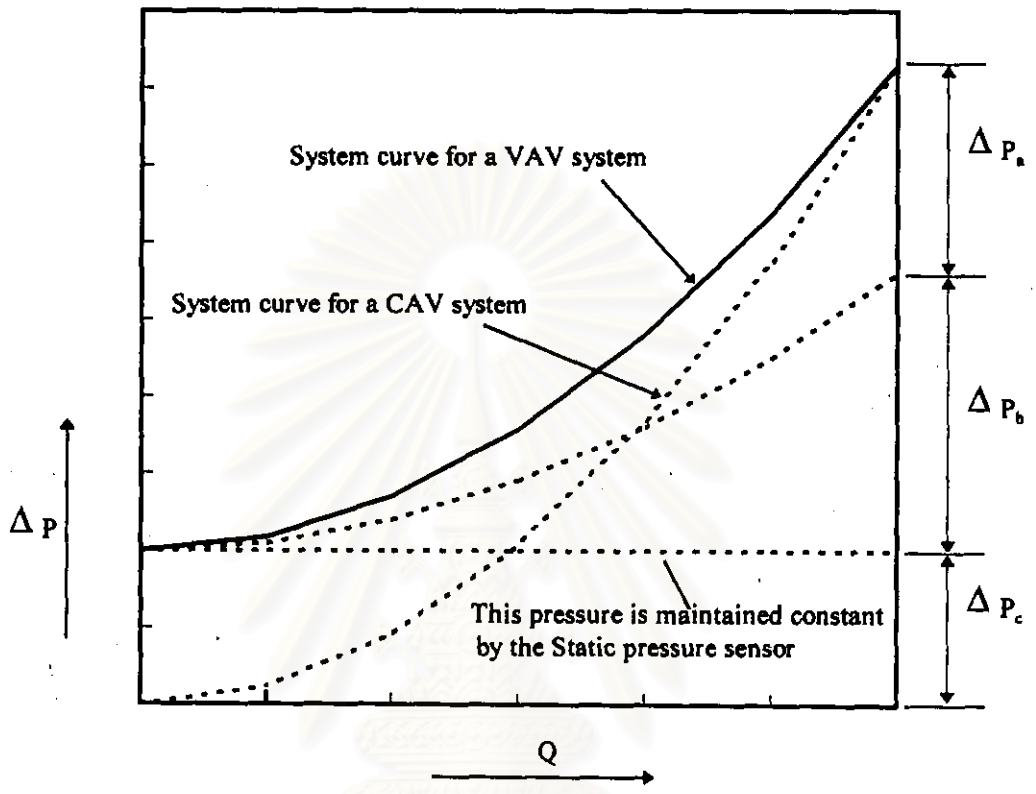

รูปที่ 2.3 ข ความดันลดในระบบปริมาตรอากาศแปรผัน

พัดลม [4]

ในระบบปริมาตรอากาศแปรผัน(VAV) จะพิจารณาการใช้พลังงานไฟฟ้าของพัดลม (supply fan) เป็นส่วนสำคัญของการใช้พลังงานไฟฟ้าทั้งหมด ของชุดอุปกรณ์ส่งจ่ายลมเย็น (Air Handling Unit) สำหรับปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าของพัดลมจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้านเช่น ชนิดของพัดลม, ชนิดของชุดควบคุม, ชนิดของอุปกรณ์ปรับปริมาตรอากาศปลายทาง และวิธีการแปรเปลี่ยนปริมาณลมของพัดลม (Method of flow modulation) โดยทั่วไปพัดลมที่ใช้ในเครื่องจ่ายลมเย็นจะเป็น พัดลมแบบแรงเหวี่ยงหนีศูนย์กลาง (Centrifugal fan) ซึ่งชนิดของใบพัดของพัดลมแบบนี้อาจแบบออกได้เป็นหลายชนิด เช่น Backward inclined (BI), Air Foil wheels (AF), และ Forward Curve wheels (FC) เป็นต้น ในการเลือกใช้ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการ เช่น ปริมาณ

---

4 Herb Wendes,P.E. Variable Air Volume Manual. America: The Fairmont Press,1994.

การส่งจ่ายลม, ความดันของระบบ, และเสียงรบกวน เป็นต้น ในส่วนของวิธีการแปรเปลี่ยนปริมาณลมของพัดลมก็มีอยู่หลายวิธีด้วยกัน โดยจุดประสงค์ของการควบคุมปริมาณลมก็เพื่อให้ได้ปริมาณของอากาศ เป็นสัดส่วนตามความต้องการของอุปกรณ์ปรับปริมาตรอากาศปลายทาง, เพื่อรักษาความดันที่เหมาะสมของท่อลม และเพื่อการประหยัดพลังงาน

วิธีการแปรเปลี่ยนปริมาณลมของพัดลมสามารถทำได้หลายวิธีเช่น Riding the fan curve , Inlet Guide Vane และ Variable Fan Speed เป็นต้น ในการที่จะเลือกใช้วิธีแบบใด เราจะพิจารณาถึงความเหมาะสมของการทำงาน, การบำรุงรักษา, ต้นทุน(initial costs) และปริมาณของการประหยัดพลังงาน เป็นปัจจัยในการเลือกเอาวิธีการใดวิธีการหนึ่งมาใช้

1. *Riding the fan curve* แปรเปลี่ยนปริมาณลมของพัดลมโดยการเพิ่มความดันสถิตที่ทางออกของพัดลม สามารถทำได้ 2 วิธีคือ การใช้บานปรับลมด้านทางออก(Discharge damper) และ terminal throttling ซึ่งการเพิ่มความดันสถิตจะเป็นการเปลี่ยนจุดการทำงาน (operating point) ที่เหมาะสมของพัดลมและระบบ ทำให้เมื่อลดปริมาณการส่งจ่ายลมลง ก็จะสามารถลดการใช้พลังงานของพัดลมลงได้ จากรูปที่ 2.4 ก แสดงสภาวะการทำงานของพัดลม เมื่อทำงานด้วยการใช้บานปรับลมด้านทางออก

2. *Inlet Guide Vanes (IGV)* แปรเปลี่ยนปริมาณลมของพัดลมโดยการใช้บานปรับลมติดตั้งด้านทางเข้าของพัดลมในแนวรัศมี และทำการปรับตำแหน่งของบานปรับลม เพื่อทำให้เกิดการหมุนวน(spin) ของอากาศในทิศทางเดียวกับการหมุนของพัดลม เมื่อต้องการแปรเปลี่ยนปริมาณลม ซึ่งมีผลทำให้ความดันสถิต และปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าของพัดลมลดลง การควบคุมแบบนี้ไม่เพียงแค่ควบคุมปริมาณลมเท่านั้น ในการปรับตำแหน่งของบานปรับลมแต่ละครั้ง จะทำให้เส้นโค้งแสดงคุณลักษณะการทำงานของพัดลม (fan performance curve) เปลี่ยนไปด้วย จากรูปที่ 2.4 ข จะแสดงเส้นคุณลักษณะของพัดลม เมื่อใช้ Inlet Guide Vanes

3. *Variable Fan Speed (VSD)* เป็นการควบคุมปริมาณลมของพัดลมโดยการใช้อุปกรณ์ควบคุมความถี่ (Inverter) เพื่อควบคุมความเร็วรอบการหมุนของมอเตอร์ไฟฟ้ากระแสสลับซึ่งที่ใช้ในการขับพัดลม โดยเมื่อความเร็วรอบการหมุนของมอเตอร์ลดลงก็จะทำให้ปริมาณลมและความดันที่พัดลมสร้างลดลงตามไปด้วย มีผลทำให้ปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าของพัดลมลดลง จากรูปที่ 2.5 แสดงเส้นคุณลักษณะของพัดลม เมื่อใช้ Variable Fan Speed

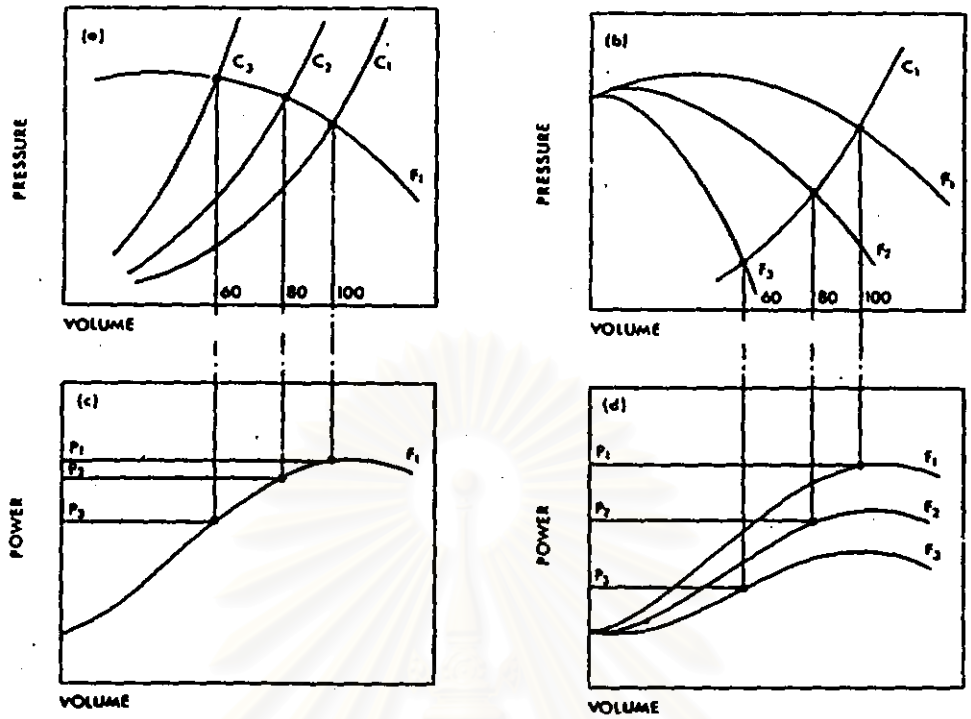

(ก) Riding the fan curve (ข) Inlet Guide Vanes

รูปที่ 2.4 วิธีการแปรเปลี่ยนปริมาณลมของพัดลม

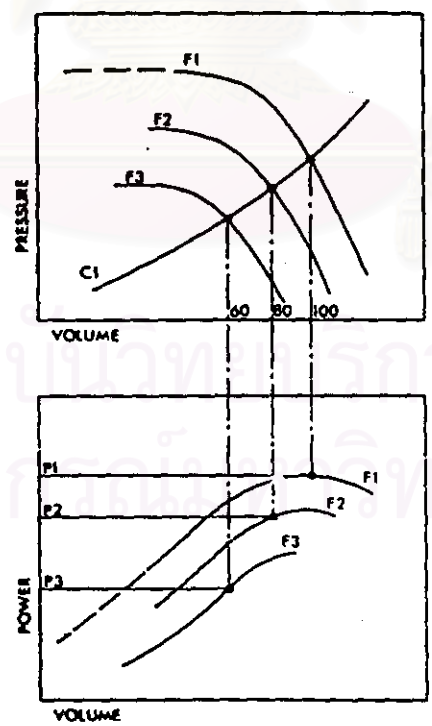

รูปที่ 2.5 วิธีการแปรเปลี่ยนปริมาณลมของพัดลมโดย Variable Fan Speed

2.1.6 การคำนวณค่าอัตราการส่งจ่ายลมเย็น และการใช้พลังงานไฟฟ้าในระบบปริมาตรอากาศแปรผัน

ในระบบปรับอากาศแบบปริมาตรอากาศแปรผัน เราจะพิจารณาถึงการประหยัดพลังงานของระบบเนื่องจากปริมาณของการส่งจ่ายลมเย็นที่ลดลงในช่วงเวลาที่ภาระความร้อนของพื้นที่ปรับอากาศลดลงน้อยกว่าช่วงภาระความร้อนสูงสุด (peak load) ในที่นี้เราจะพิจารณาการใช้พลังงานไฟฟ้าในส่วนของพัดลมในระบบเท่านั้น โดยจะพิจารณาให้ผลกระทบเนื่องจากตัวแปรอื่น ๆ มีผลต่อการใช้พลังงานของระบบน้อยมาก

- การคำนวณค่าอัตราการส่งจ่ายลมเย็น

การคำนวณหาอัตราการส่งจ่ายลมเย็นสามารถหาได้โดย การหาภาระความร้อนที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ปรับอากาศ ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงในหัวข้อ 2.2 ต่อไป จากค่าภาระความร้อนภายในพื้นที่ปรับอากาศสามารถนำมาคำนวณหาค่าอัตราการส่งจ่ายลมเย็นได้โดยพิจารณาการถ่ายเทความร้อนของอากาศที่คอยล์เย็น

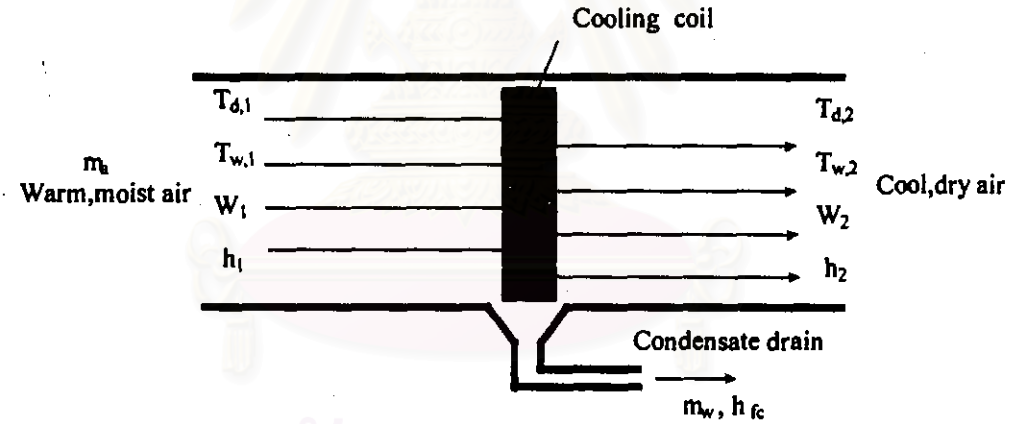

รูปที่ 2.6 กระบวนการทำความเย็นและลดความชื้นในคอยล์เย็น

จากรูปที่ 2.6 พิจารณาสมการสมดุลทางความร้อนของการไหลของอากาศผ่านคอยล์เย็น

ภาระความร้อนสัมผัส

$$\dot{Q}_{cool,S} = \dot{m}_a C_{p,a}(T_{d,1} - T_{d,2}) \qquad (2.1)$$

ภาระความร้อนแฝง

$$\dot{Q}_{cool,L} = \dot{m}_w h_{fc} = \dot{m}_a(W_1 - W_2)h_{fc} \qquad (2.2)$$

ภาระความร้อนรวม

$$\dot{Q}_{cool,T} = \dot{Q}_{cool,S} + \dot{Q}_{cool,L} = \dot{m}_a(h_1 - h_2) \quad (2.3)$$

โดยที่ $\dot{m}_a$ คือ อัตรามวลไหลของอากาศ,kg

$\dot{m}_w$ คือ อัตรามวลไหลของน้ำ,kg

$C_{p,a}$ คือ ค่าความจุความร้อนของอากาศ มีค่าเท่ากับ 1 kJ/kg.K

T_d คือ อุณหภูมิของอากาศ,K

W คือ ค่าความชื้นจำเพาะของอากาศ,$kg_{dry\ air}$/kJ

h คือ เอนทัลปีของอากาศ (kJ/kg)

h_{fc} คือ ค่าความร้อนแฝงของการเปลี่ยนสถานะ (kJ/kg)

จากสมการ (2.1) และ (2.3) ข้างต้น เราสามารถคำนวณหาอัตราการส่งจ่ายลมเย็นในระบบที่ต้องการสำหรับภาระความร้อนที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

$$\dot{V}_a = \frac{\dot{Q}_{cool,S}}{\rho_a C_{p,a}(T_{d,1} - T_{d,2})} \quad (2.4)$$

หรือ

$$\dot{V}_a = \frac{\dot{Q}_{cool,T}}{\rho_a(h_1 - h_2)} \quad (2.5)$$

- การคำนวณค่าการใช้พลังงานไฟฟ้าของพัดลม

สำหรับการคำนวณหาค่าการใช้พลังงานไฟฟ้าในส่วนการทำงานของพัดลม สามารถคำนวณได้จากสมการ

$$Power_{fluid} = \dot{m}_a \frac{(P_i - P_o)}{\rho} = \dot{V}_a \cdot \Delta P \quad (2.6)$$

โดยที่ $Power_{fluid}$ คือ กำลังงานที่ให้กับของไหล,W

P_i คือ ความดันลมก่อนเข้าพัดลม,Pa

P_o คือ ความดันลมออกจากพัดลม,Pa

ΔP คือ ความดันที่พัดลมสร้างขึ้น หรือความดันสูญเสียรวมของระบบท่อลม,Pa

$\dot{V}_a$ คือ อัตราการไหลของอากาศ,m^3/s

แต่สำหรับพลังงานไฟฟ้าที่ต้องใช้ในการขับการหมุนของพัดลม จะต้องมีค่ามากกว่าพลังงานที่ต้องให้กับของไหล เพื่อเอาชนะแรงเสียดทานของการไหลภายในท่อ เนื่องจากประสิทธิภาพของพัดลมและประสิทธิภาพของมอเตอร์ ดังนั้นพลังงานที่ใช้จริงสำหรับการทำงานของพัดลมคำนวณได้จาก

$$P_{E,Fan} = \frac{\dot{V}_s \cdot \Delta P}{\eta_F \eta_M} \qquad (2.7)$$

โดยที่ $P_{E,Fan}$ คือ กำลังงานไฟฟ้าที่ให้กับพัดลม,W

η_M คือ ประสิทธิภาพของมอเตอร์

η_F คือ ประสิทธิภาพของพัดลม

2.1.7 การวิเคราะห์ระบบท่อลม (System Analysis)

ระบบท่อลมของระบบปรับอากาศในที่นี้จะพิจารณาให้การเปลี่ยนแปลงของระดับความสูงของตำแหน่งในท่อลม และการถ่ายเทความร้อนของท่อลมกับสิ่งแวดล้อมไม่มีผลต่อการพิจารณาความดันสูญเสียในระบบท่อลม ทำให้เราสามารถลดรูปสมการเบอร์นูลี (Bernoulli's equation) เพื่อสร้างความสัมพันธ์สำหรับความต้านทานการไหลระหว่างตำแหน่ง 2 ตำแหน่งในท่อลมได้เป็น

$$\Delta P_{1-2} = P_{t,1} - P_{t,2}$$

$$P_t = P_s + P_v \quad ; P_v = \frac{\rho \cdot V^2}{2}$$

โดยที่ P_t คือ ความดันรวม,Pa

P_s คือ ความดันสถิต,Pa

P_v คือ ความดันไดนามิค,Pa

สำหรับความดันสูญเสียรวมของระบบท่อลมสามารถหาได้จากการแบ่งท่อลมออกเป็นท่อนย่อย ๆ ซึ่งสามารถคำนวณหาความเสียดทานและความสูญเสียไดนามิค(dynamic loss) สำหรับท่อลมแต่ละท่อนด้วยสมการ

$$\Delta P_{t_i} = \Delta P_{f_i} + \sum_{j=1}^{m} \Delta P_{ij} + \sum_{k=1}^{n} \Delta P_{ik} \quad , i = 1,2,\ldots,n_{up} + n_{dn} \qquad (2.8)$$

โดยที่ ΔP_{t_i} คือ การเปลี่ยนแปลงความดันรวมสุทธิของท่อลมย่อย-i,Pa

ΔP_{f_i} คือ ความดันสูญเสียเนื่องจากความเสียดทานของท่อลมย่อย-i,Pa

ΔP_{ij} คือ ความดันสูญเสียเนื่องจากข้อต่อต่าง ๆ ของท่อลมย่อย-i,Pa

ΔP_{ik} คือ ความดันสูญเสียเนื่องจากอุปกรณ์ต่าง ๆ ของท่อลมย่อย-i,Pa

m คือ จำนวนของข้อต่อ

n คือ จำนวนของอุปกรณ์

n_{dn} คือ จำนวนของท่อลมย่อยในส่วน downstream ของพัดลม

n_{up} คือ จำนวนของท่อลมย่อยในส่วน upstream ของพัดลม

และสมการความดันสูญเสียรวมของระบบท่อลมสามารถแสดงได้โดย

$$\Delta P_t = \sum_{i \in F_{up}} \Delta P_{t_i} + \sum_{i \in F_{dn}} \Delta P_{t_i} \quad , i = 1,2,\ldots, n_{up} + n_{dn} \qquad (2.9)$$

โดยที่ F_{up} และ F_{dn} คือจำนวนท่อลมย่อยในช่วง upstream และ downstream ของพัดลม

จากสมการ (2.8) ความดันสูญเสียในระบบท่อลมสามารถแบ่งออกเป็น 1) ความดันสูญเสียเนื่องจากความเสียดทานของท่อลม และ 2) ความดันสูญเสียไดนามิค

- ความดันสูญเสียเนื่องจากความเสียดทานของท่อลม (Frictional losses)

ความดันสูญเสียเนื่องจากความเสียดทานของท่อลมเกิดขึ้นเมื่อ อากาศไหลผ่านท่อลมจะมีความต้านทานเนื่องจากผลจากความหนืดของของไหล และผลของการแลกเปลี่ยนโมเมนตัมระหว่างโมเลกุลและอนุภาคในการไหลของของไหลผ่านท่อตรง ซึ่งความดันสูญเสียภายในท่อเนื่องจากความเสียดทานสามารถคำนวณได้จากสมการของดาร์ซี-ไวส์บาค (Darcy-weisbach) ดังนี้

$$\Delta P = f(\frac{L}{D_h})(\rho\frac{V^2}{2}) \qquad (2.10)$$

โดยที่ L คือ ความยาวของท่อลม,m

ρ คือ ความหนาแน่นของของไหล,kg/m^3

V คือ ความเร็วของของไหล,m/s

f คือ ตัวประกอบความเสียดทาน

D_h คือ เส้นผ่านศูนย์กลางไฮดรอลิค,m ($D_h = 4A / P$)

และตัวประกอบความเสียดทาน (friction factor, f) สามารถหาได้จากสมการซึ่งได้จากความสัมพันธ์ของของไหลและคุณสมบัติของท่อกับความเร็วเฉลี่ยของไหล, V ดังนี้

Colebrook's equation(1938-39)

$$\frac{1}{\sqrt{f}} = -0.87\ln\left(\frac{\varepsilon}{3.7D_h}+\frac{2.52}{Re\sqrt{f}}\right) \qquad (2.11)$$

Altshul's modified equation(1975)

$$f' = 0.11\left(\frac{\varepsilon}{D_h}+\frac{68}{Re}\right)^{0.25} \qquad (2.12)$$

ถ้า $f' \geq 0.018$ แล้ว $f = f'$

ถ้า $f' < 0.018$ แล้ว $f = 0.85f' + 0.0028$

โดยที่ ε / D_h = อัตราส่วนระหว่างความหยาบผิวกับเส้นผ่านศูนย์กลางไฮดรอลิค

Re = Reynolds number ($Re = V \cdot D_H / \nu$)

- ความดันสูญเสียไดนามิค (Dynamic losses)

เป็นผลเนื่องจาก การไหลถูกรบกวนเมื่อของไหลไหลผ่าน ข้อต่อต่าง ๆ ซึ่งมีผลทำให้ทิศทางของการไหลหรือพื้นที่ของการไหลภายในท่อลมเปลี่ยนไป การคำนวณค่าความดันสูญเสียไดนามิคสามารถหาได้โดยใช้พารามิเตอร์ ซึ่งเป็นอัตราส่วนของความดันสูญเสียรวม ต่อความดันเนื่องจากความเร็วที่ภาคตัดอ้างอิง

$$C = \frac{\Delta P_j}{\rho \cdot V^2/2} \qquad (2.13)$$

ดังนั้นความสูญเสียไดนามิคเนื่องจากการไหลของอากาศผ่าน ข้อต่อต่าง ๆ สามารถคำนวณได้จาก

$$\Delta P_j = C_o P_{v,o} \qquad (2.14)$$

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ความดันสูญเสียภายในท่อลมย่อย (Ductwork sectional losses)

ความดันสูญเสียรวมในท่อลมย่อยสามารถคำนวณได้โดยการรวมสมการ (2.10) และ (2.14) ในเทอมของ ΔP , ซึ่ง ΣC คือ ผลรวมของสัมประสิทธิ์ความสูญเสียเฉพาะที่ภายในท่อลมย่อย โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ความสูญเสียเฉพาะที่ของข้อต่อต่าง ๆ ต้องอ้างอิงถึงความดันไดนามิคของหน้าตัดที่ใช้อ้างอิง

$$\Delta P = \left[f\left(\frac{L}{D_h}\right) + \Sigma C \right]\left(\rho \frac{V^2}{2}\right) \qquad (2.14)$$

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 โปรแกรมวิเคราะห์พลังงานในอาคาร(Energy Simulation Program)

โปรแกรมวิเคราะห์พลังงานในอาคาร เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยในการคำนวณหาค่าการใช้พลังงานของระบบปรับอากาศภายในอาคารหลังหนึ่ง ๆ ซึ่งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการวิเคราะห์พลังงานในอาคารโดยทั่วไป จะคำนวณค่าภาระความร้อนของการถ่ายความร้อนผ่านกรอบอาคารเป็นแบบรายชั่วโมง และประมาณค่าการใช้พลังงานของอาคารในส่วนของการทำงานของระบบปรับอากาศ (HVAC system) เป็นแบบรายชั่วโมงเช่นกัน

สำหรับขั้นตอนในการคำนวณของโปรแกรมวิเคราะห์พลังงานในอาคารโดยทั่วไป เราสามารถแบ่งขั้นตอนของการคำนวณออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การประมาณค่าภาระความร้อน (Load calculation)
2. การประมาณค่าพลังงานในระบบจ่ายลมเย็น (Secondary system simulation)
3. การประมาณค่าพลังงานในระบบเครื่องทำน้ำเย็น (Primary system simulation)

2.2.1 การประมาณค่าภาระความร้อน (Load calculation)

การประมาณค่าภาระความร้อน เป็นการคำนวณหาค่าความร้อนที่ สูญเสีย / ได้รับ ของพื้นที่การปรับอากาศภายในอาคารสำหรับระบบปรับอากาศ เพื่อที่จะรักษาสภาพความสบายทางอุณหภูมิเอาไว้ โดยการคำนวณค่าความร้อนซึ่งพิจารณาเป็นภาระความร้อนของระบบปรับอากาศจะแยกได้เป็น

- ความร้อนจากดวงอาทิตย์ (Solar heat gains) คือความร้อนเนื่องจากการแผ่รังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์ผ่านกระจกเข้ามาภายในอาคาร
- ความร้อนผ่านกรอบอาคาร (Heat transmission) คือการนำความร้อนผ่านกรอบของอาคาร
- แหล่งกำเนิดความร้อนภายในอาคาร (Heat Generated) ได้แก่ คน, แสงสว่าง, และอุปกรณ์ต่าง ๆ
- การระบายอากาศและการซึมของอากาศผ่านกรอบอาคาร (Ventilation and air infiltration)

จากค่าความร้อนที่ถ่ายเทและเกิดขึ้นภายในอาคาร ณ ขณะนั้น จะคำนวณโดยกำหนดให้อุณหภูมิภายในอาคาร (indoor temperature) มีค่าคงที่ และเมื่อพิจารณาผลของการสะสมความร้อนภายในวัสดุต่าง ๆ ภายในอาคาร ค่าอัตราความร้อนที่จะต้องนำออกไปจากห้องเพื่อรักษาอุณหภูมิของอากาศภายในห้องให้มีค่าคงที่เรียกว่า ค่าภาระการทำความเย็น (cooling load) แต่ในความเป็นจริงแล้วอุณหภูมิภายในอาคารมีการแกว่งตัว เนื่องจากผลของคุณลักษณะของระบบควบคุม ซึ่งเราเรียกอัตราความร้อนของระบบปรับอากาศนี้ว่า "Heat Extraction rate"

2.2.2 การประมาณค่าพลังงานในระบบจ่ายลมเย็น (Secondary system simulation)

เป็นขั้นตอนในการคำนวณค่าประมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าในระบบจ่ายลมเย็น โดยค่าภาระความร้อนจากการคำนวณในส่วนของการประมาณค่าภาระความร้อน (Load calculation) จะถูกนำมาใช้ในการคำนวณปริมาณลมเย็นของระบบจ่ายลมเย็น เพื่อใช้ในการคำนวณร่วมกับคุณสมบัติเฉพาะของระบบจ่ายลมเย็นแต่ละแบบ เพื่อพิจารณาหาปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าของระบบจ่ายลมเย็น

2.2.3 การประมาณค่าพลังงานในระบบเครื่องทำน้ำเย็น (Primary system simulation)

เป็นขั้นตอนในการคำนวณค่าประมาณการใช้พลังงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ ของระบบเครื่องทำความเย็น เช่น เครื่องทำน้ำเย็น, เครื่องทำน้ำร้อน, และหอผึ่งลม เป็นต้น โดยปัจจัยที่มีผลต่อการประมาณค่าการใช้พลังงานคือ ค่าภาระการทำความเย็นที่ต้องการของระบบจ่ายลมเย็นและคุณสมบัติเฉพาะของแต่ละอุปกรณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับโปรแกรมวิเคราะห์พลังงานในอาคารที่นำมาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในที่นี้คือ โปรแกรม BLN-ESP1[5] โดยเป็นโปรแกรมที่ประดิษฐ์ขึ้นโดย นายบุญชัย เลิศนุวัฒน์ ซึ่งเป็นโปรแกรมที่นำมาใช้ในการคำนวณหาค่าภาระความร้อนแบบรายชั่วโมงของระบบปรับอากาศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับใช้ในการคำนวณค่าการใช้พลังงานไฟฟ้าของระบบจ่ายลมเย็นแบบปริมาตรอากาศแปรผันต่อไป

เหตุผลในการเลือกโปรแกรม BLN-ESP1 มาใช้ในการศึกษาการใช้พลังงานไฟฟ้าของระบบจ่ายลมเย็นแบบปริมาตรอากาศแปรผัน ซึ่งใช้การควบคุมแบบ Inlet guide vanes flow control ของอาคารสำนักงานตัวอย่างศึกษา มีดังนี้

- โปรแกรมนี้มี source code ของโปรแกรม ทำให้ง่ายต่อการปรับปรุงโปรแกรมให้เหมาะสมกับการประมาณค่าการใช้พลังงานของระบบจ่ายลมเย็นแบบปริมาตรอากาศแปรผัน

- ข้อมูลอากาศอยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการแก้ไข

ขั้นตอนการดำเนินการของโปรแกรม BLN-ESP1

ในส่วนการทำงานของโปรแกรม BLN-ESP1 จะแบ่งขั้นตอนการคำนวณออกเป็น 3 ส่วนคือ 1) Load calculation 2) Secondary system simulation 3) Primary system simulation โดยแยกการทำงานของโปรแกรมออกเป็น 3 ไฟล์ ซึ่งสามารถแสดงขั้นตอนการดำเนินการของโปรแกรมด้วยแผนผังการทำงานต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

5 บุญชัย เลิศนุวัฒน์. การพัฒนาโปรแกรมจำลองรูปแบบการใช้พลังงานสำหรับอาคารในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

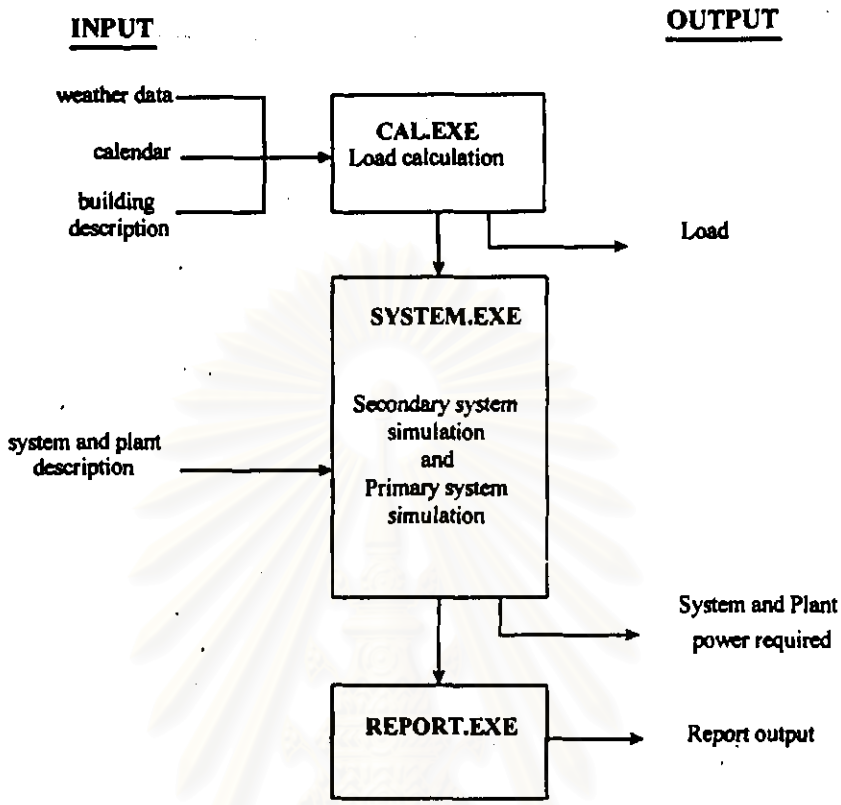

รูปที่ 2.7 แผนผังการทำงานของโปรแกรม BLN-ESP1

ขั้นตอนการใส่ข้อมูล (Input) จะแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นตอนการใส่ข้อมูลรายละเอียดของอาคารเบื้องต้น (Building description input)

- ขั้นตอนการใส่ข้อมูลของระบบส่งจ่ายลมเย็นและระบบทำน้ำเย็น (System and Plant description input)

- ขั้นตอนการใส่ข้อมูลรายละเอียดของอาคาร

ข้อมูลอาคารเบื้องต้น เป็นข้อมูลสำหรับใช้ในการคำนวณค่าภาระความร้อนที่เกิดขึ้นภายในอาคารเพื่อคำนวณหาค่าพลังงานที่ต้องการ สำหรับการรักษาอุณหภูมิและสภาวะความสบายภายในอาคาร โดยลักษณะของอาคารและรายละเอียดต่าง ๆ พอสรุป ได้ดังนี้

- ชนิดวัสดุก่อสร้างที่ใช้สำหรับ กำแพง , พื้น , หลังคาและผนัง
- ตำแหน่งที่ตั้งและทิศทางของอาคาร

- จำนวนโซน และตำแหน่งที่ตั้งของแต่ละโซนในอาคาร
- ขนาด , โครงสร้าง และตำแหน่งของพื้นที่ผิวผนังภายนอก , ภายใน และพื้น
- คุณสมบัติทางความร้อน(Thermo properties) ของแต่ละโซน
- จำนวนคนในแต่ละโซน
- ข้อมูลแสงสว่าง , อุปกรณ์ต่าง ๆ ในแต่ละโซน
- ข้อมูลของการระบายอากาศและปริมาณอากาศซึมผ่านกรอบอาคาร
- ตารางกำหนดการของผู้อาศัย ในอาคาร
- ตารางกำหนดการเปิด/ปิด ของระบบแสงสว่าง และ อุปกรณ์ต่าง ๆ

- ขั้นตอนการใส่ข้อมูลของระบบส่งจ่ายลมเย็นและระบบทำน้ำเย็น (System and Plant description input)

ข้อมูลในส่วนของระบบส่งจ่ายลมเย็นและระบบทำน้ำเย็น จะถูกนำมาใช้ประกอบในการประมาณการใช้พลังงานของระบบทั้งสอง โดยรายละเอียดของข้อมูลที่จำเป็นพอสรุปได้ดังนี้

- ชนิดของระบบส่งจ่ายลมเย็นและระบบทำน้ำเย็น
- ขนาด และข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของระบบส่งจ่ายลมเย็นและระบบทำน้ำเย็น
- ตารางกำหนดการเปิด/ปิด การทำงานของระบบปรับอากาศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2.4 แนวทางการพัฒนาโปรแกรมประมาณค่าการใช้พลังงานในระบบปริมาตรอากาศแปรผัน(VAV)

ในการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ในการคำนวณค่าการใช้พลังงานไฟฟ้าของระบบปริมาตรอากาศแปรผัน ซึ่งใช้ Inlet Guide Vanes และ Variable Speed Drive เป็นอุปกรณ์สำหรับแปรเปลี่ยนปริมาณลมของพัดลม เป็นการสร้างโปรแกรมย่อยขึ้นในส่วนการคำนวณของระบบส่งจ่ายลมเย็นของโปรแกรม BLN-ESP1 โปรแกรมที่ประดิษฐ์ขึ้นนี้ได้ตั้งชื่อว่า VAV-CAL โดยจะประกอบด้วยโปรแกรมย่อยหลายโปรแกรมที่มีหน้าที่ต่าง ๆ กัน ส่วนรายละเอียดและขั้นตอนการทำงานที่สำคัญของโปรแกรมที่สร้างขึ้นนี้ประกอบด้วย

ก) ขั้นตอนการคำนวณหาอัตราการส่งจ่ายลมเย็น โดยในขั้นตอนนี้จะรับเอาค่า Heat extraction rate พื้นที่และอุณหภูมิแบบรายชั่วโมงของโซนการปรับอากาศ จากโปรแกรม BLN-ESP1 มาเพื่อใช้ในการคำนวณอัตราการส่งจ่ายลมเย็น ตามสมการ (2.5)

ข) ขั้นตอนการอ่านข้อมูลเริ่มต้นของระบบท่อลม และพัดลมในระบบปริมาตรอากาศแปรผัน ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเรียกใช้โปรแกรมย่อย READ_DAT สำหรับการอ่านข้อมูลเริ่มต้นของปัญหาจากอินพุทไฟล์

ค) ขั้นตอนการคำนวณค่าความดันสูญเสียภายในท่อลม เนื่องจากอัตราการส่งจ่ายลมเย็นจากข้อ ก) ในขั้นตอนนี้จะทำการคำนวณหาสมการแสดงคุณลักษณะของท่อลม (System characteristic curve) เพื่อใช้ในการคำนวณหาค่าความดันสูญเสียภายในท่อลม โดยจะเรียกใช้โปรแกรมย่อย DUCT ซึ่งภายในโปรแกรมมีทางเลือกให้ผู้ใช้สามารถเลือกใช้สมการแสดงคุณลักษณะของท่อลม 2 ทางเลือกคือ

- เลือกใช้สมการที่กำหนดไว้ให้ภายในโปรแกรม ซึ่งจะแบ่งสมการตามภาระของการส่งจ่ายลมเย็น โดยพิจารณาจากอัตราส่วนของพื้นที่ต่อภาระทำความเย็น (ตารางเมตร ต่อ ตันความเย็น) 3 สมการ คือ 1. ภาระการส่งจ่ายสูง 2. ภาระการส่งจ่ายปานกลาง และ 3. ภาระการส่งจ่ายต่ำ

- ใช้สมการซึ่งคำนวณจากข้อมูลเริ่มต้นของระบบท่อลมที่ผู้ใช้กำหนดเอง

ง) ขั้นตอนการคำนวณกำลังงานที่ใช้ในการหมุนเพลาของพัดลม เพื่อเอาชนะค่าความดันสูญเสียภายในท่อลมเนื่องจากการส่งจ่ายลมเย็นผ่านท่อลม ในขั้นตอนนี้จะทำการคำนวณหาสมการแสดงสมรรถนะการทำงานของพัดลม (Fan performance curve) เพื่อใช้ในการคำนวณหากำลัง

งานที่ใช้ของพัดลม โดยเรียกใช้โปรแกรมย่อย FAN ซึ่งภายในโปรแกรมจะมีขั้นตอนการทำงานที่สำคัญ 2 ขั้นตอนคือ

1. การเลือกพัดลมที่ใช้ในระบบส่งจ่ายลมเย็น จะประกอบด้วย

- พัดลมที่กำหนดให้ภายในโปรแกรม โดยจะเป็นสมการแสดงสมรรถนะของพัดลมแบบแรงเหวี่ยงหนีศูนย์ (Centrifugal Fan) ยี่ห้อ.YORK (BI DWDI) ซึ่งกำหนดไว้ 3 ขนาด คือ ขนาดใบพัดเส้นผ่านศูนย์กลาง 30นิ้ว , 24.5 และ 18.25 นิ้ว ตามลำดับ

- พัดลมที่ผู้ใช้เป็นผู้กำหนดเอง ในส่วนนี้เป็นการคำนวณหาสมการแสดงสมรรถนะของพัดลมตามความต้องการของผู้ใช้ โดยให้ผู้ใช้กรอกชุดข้อมูลของพัดลมจากผู้ผลิตลงในอินพุทไฟล์ ซึ่งข้อมูลที่ต้องการสำหรับการคำนวณ ได้แก่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของใบพัด , ความกว้างของใบพัด , พื้นที่ขาออกของพัดลม (Fan-housing outlet area) , ความเร็วรอบของพัดลม , อัตราการส่งจ่ายลมเย็น , ความดันสถิตที่พัดลมสร้างขึ้น (Static pressure gain) และ กำลังงานของเพลาตามลำดับ

2. การเลือกอุปกรณ์แปรเปลี่ยนปริมาณลม (Flow modulator) ภายในโปรแกรมจะทางเลือกในการเลือกใช้ Flow modulator 2 ทางเลือก คือ การใช้ Inlet Guide Vanes และ การใช้ Variable Speed Drive ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเรียกใช้โปรแกรมย่อย 2 โปรแกรมคือ

- โปรแกรมย่อย [IGV]

- โปรแกรมย่อย [VSD]

จ) ขั้นตอนการคำนวณหาค่าการใช้พลังงานไฟฟ้าของพัดลมในระบบส่งจ่ายลมเย็นจากกำลังงานที่ใช้ในการหมุนเพลาของพัดลม

ซึ่งในขั้นตอนโดยสรุปทั้งหมดสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยเขียนเป็นแผนผังแสดงการทำงานได้ดังรูปที่ 2.8 ส่วนลักษณะรายละเอียดของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ประดิษฐ์ขึ้นนี้จะแสดงไว้ในภาคผนวก ก. และเพื่อความเข้าใจถึงการทำงานของโปรแกรมที่ประดิษฐ์ขึ้น สามารถอธิบายหน้าที่และรายละเอียดของโปรแกรมย่อยต่าง ๆ ที่ประดิษฐ์ขึ้นได้ดังต่อไปนี้

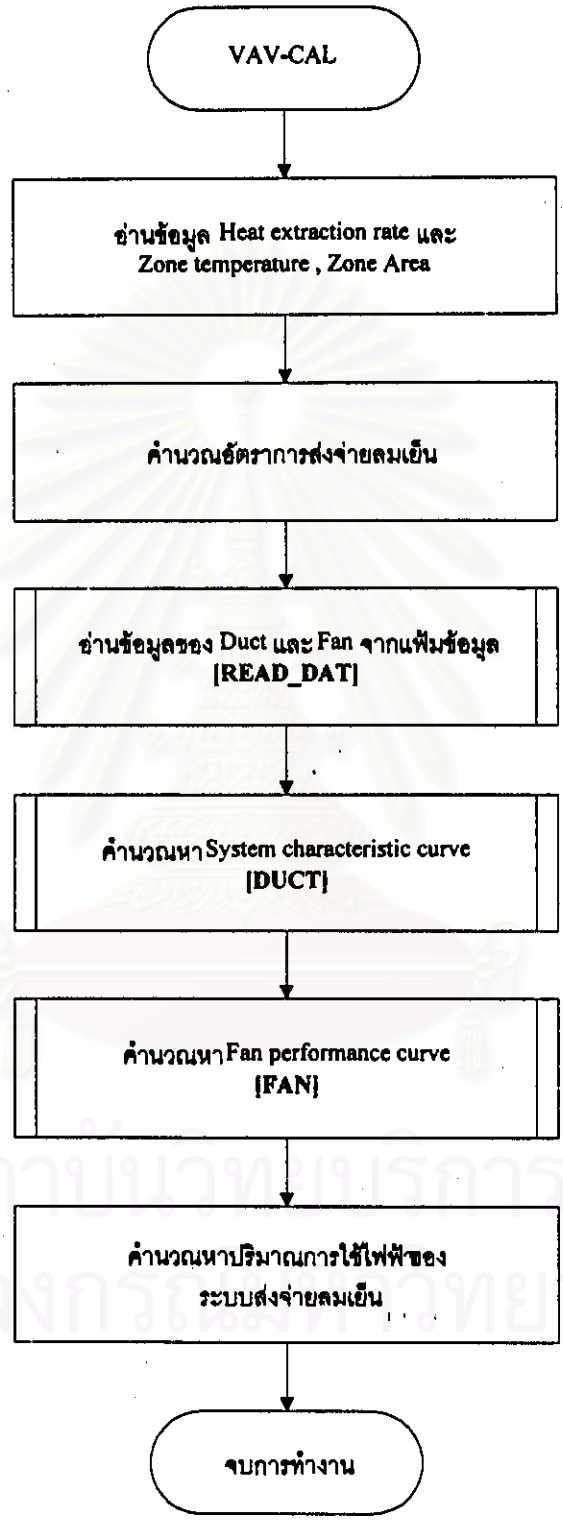

รูปที่ 2.8 แผนผังแสดงลำดับการทำงานของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โปรแกรมย่อย READ_DAT [Subroutine READ_DAT]

มีหน้าที่ในการอ่านข้อมูลเบื้องต้นของปัญหาภายในอินพุทไฟล์ โดยแบ่งข้อมูลการอ่านข้อมูลภายในอินพุทไฟล์ ออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลของระบบท่อลม , ข้อมูลของพัดลม และข้อมูลการเลือกใช้ Flow modulator สำหรับข้อมูลของระบบท่อลม และข้อมูลของพัดลม ผู้ใช้จะเป็นผู้กำหนดเองว่าต้องการสมการแสดงคุณลักษณะของท่อลม และสมการแสดงสมรรถนะของพัดลม ซึ่งกำหนดไว้ให้ภายในโปรแกรม หรือหากต้องการเป็นผู้กำหนดระบบท่อลมและพัดลมที่ใช้ขึ้นเองนั้นโปรแกรมจะต้องการชุดข้อมูลของระบบท่อลม และข้อมูลแสดงสมรรถนะของพัดลมจากผู้ผลิตเพื่อใช้ในการคำนวณต่อไป

โปรแกรมย่อย DUCT [Subroutine DUCT]

มีหน้าที่ในการคำนวณหาค่าความดันสูญเสียภายในท่อลม โดยมีแผนผังแสดงการลำดับการคำนวณแสดงดังรูปที่ 2.9 สำหรับภายในโปรแกรมจะเริ่มต้นการทำงานจากรับเอาข้อมูลระบบท่อลมของอินพุทไฟล์ เพื่อหาสมการแสดงคุณลักษณะของท่อลม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ทางเลือก คือ

- ระบบท่อลมที่กำหนดให้ภายในโปรแกรม เรียกใช้โปรแกรมย่อย DUCT_SYSTEM จะต้องการพารามิเตอร์ในการตัดสินใจเลือกสมการแสดงคุณลักษณะของท่อลม คือ อัตราส่วนของพื้นที่ต่อ ตันของภาระทำความเย็น เป็นตัวแปร ในการตัดสินใจเลือกสมการซึ่งกำหนดให้

- ระบบท่อลมที่ผู้ใช้กำหนดเองต้องการชุดข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งใช้เป็นตัวแทนในการคำนวณหาสมการแสดงคุณลักษณะของท่อลม ซึ่งในการคำนวณจะเลือกเอาท่อทางเดินที่มีระยะทางเดินของท่อลมยาวที่สุด (longest run duct) โดยรายละเอียดของระบบท่อลมที่ต้องการสำหรับอินพุทไฟล์ ได้แก่ จำนวนท่อนของท่อลม , ชนิดของท่อลม , ขนาด , อัตราการไหลผ่านท่อลม , ความยาวท่อลม และค่าสัมประสิทธิ์การสูญเสีย ตามลำดับ สำหรับการคำนวณค่าความดันสูญเสียของท่อลมจะคำนวณตามสมการ (2.9) โดยจะเรียกใช้โปรแกรมย่อย SECTION เพื่อใช้ในการคำนวณความดันสูญเสียในท่อลมแต่ละท่อน และสร้างสมการแสดงคุณลักษณะของท่อลม โดยเรียกใช้โปรแกรมย่อย 2 โปรแกรมคือ โปรแกรมย่อย GEN-DAT และ โปรแกรมย่อย L_SQUARE

จากขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น เมื่อได้สมการแสดงคุณลักษณะของท่อลม ก็จะนำไปคำนวณหาค่าความดันสูญเสียภายในท่อลมเนื่องจากอัตราการไหลของลมส่งจ่ายต่อไป

โปรแกรมย่อย FAN [Subroutine FAN]

มีหน้าที่ในการคำนวณหาค่ากำลังงานที่ใช้ขับการหมุนของใบพัด โดยมีแผนผังแสดงการลำดับการคำนวณแสดงดังรูปที่ 2.10 สำหรับภายในโปรแกรมเริ่มต้นการทำงานจากการรับเอาข้อมูลเบื้องต้นของพัดลม และการเลือกใช้อุปกรณ์แปรเปลี่ยนปริมาณลมจากอินพุทไฟล์ เพื่อใช้ในการหาสมการแสดงสมรรถนะของพัดลมดังที่กล่าวไว้ในหัวข้อ ง) ข้างต้น

การเลือกพัดลมที่ใช้ จะแบ่งออกเป็น 2 ทางเลือก คือ พัดลมที่กำหนดให้ภายในโปรแกรม จะเป็นการจำลองฟังก์ชันแสดงสมรรถนะของพัดลม โดยวิธีของ David K. Eads,1981[6] ซึ่งฟังก์ชันที่ใช้แสดงสมรรถนะของพัดลม ในที่นี้คือฟังก์ชันแสดงประสิทธิภาพทางกลของพัดลม และ ฟังก์ชันหามุมเฉลี่ยของลมทางขาออกของพัดลม และในส่วนของการกำหนดพัดลมของผู้ใช้เอง จะต้องการชุดข้อมูลแสดงสมรรถนะของพัดลมจากผู้ผลิตบางส่วน โดยกำหนดไว้ภายในอินพุทไฟล์ เพื่อใช้ในการคำนวณหา ฟังก์ชันที่ใช้แสดงสมรรถนะของพัดลมที่ผู้ใช้กำหนดให้

นอกจากนี้ภายในโปรแกรมยังต้องการทราบถึงอุปกรณ์แปรเปลี่ยนปริมาณลมซึ่งใช้ในการควบคุมปริมาณการส่งจ่ายลมเย็น โดยมีโปรแกรมย่อย 2 โปรแกรมคือ โปรแกรมย่อย IGV และโปรแกรมย่อย VSD ซึ่งรับเอาฟังก์ชันแสดงสมรรถนะของพัดลมจากโปรแกรม FAN เพื่อใช้ในการคำนวณค่ากำลังงานที่ใช้ขับการหมุนของใบพัดต่อไป

โปรแกรมย่อย IGV [Subroutine IGV]

เป็นโปรแกรมย่อยหนึ่ง ในโปรแกรมย่อย FAN มีหน้าที่ในการคำนวณหาค่ากำลังงานที่ใช้ขับการหมุนของใบพัด เมื่อพัดลมทำงานอยู่ในช่วงภาระการทำงานบางส่วน (part load) โดยการใช้ Inlet Guide Vanes เป็น flow modulator ขั้นตอนการทำงานของโปรแกรม จะเริ่มจากการรับเอาฟังก์ชันแสดงประสิทธิภาพทางกลของพัดลม และ ฟังก์ชันหามุมเฉลี่ยของลมทางขาออกของพัดลม ซึ่งแสดงสมรรถนะการทำงานของพัดลมจากโปรแกรมย่อย FAN มาคำนวณค่ากำลังงานสูงสุดของการทำงานของพัดลม จากนั้นคำนวณค่ากำลังงานของพัดลมในช่วงการทำงานในช่วง part load

---

6 David K.Eads. Establishing a centrifugal-fan performance curve. Chemical Engineering. (March 23,1981):201-208.

โดยใช้แบบจำลองฟังก์ชันการทำงานของ Inlet Guide Vanes* ดังสมการต่อไปนี้

$$\frac{P_E}{P_{E,max}} = 1.7868 \cdot PLR^3 - 2.6639 \cdot PLR^2 + 1.5067 \cdot PLR + 0.3705$$

P_E = กำลังงานของพัดลมในช่วงการทำงานในช่วง part load

$P_{E,max}$ = กำลังงานของพัดลมในช่วงการทำงานสูงสุด

PLR = อัตราส่วนระหว่างปริมาณการส่งจ่ายลมเย็นในช่วง part load ต่อ ปริมาณการส่งจ่ายลมเย็นสูงสุด

โปรแกรมย่อย VSD [Subroutine VSD]

เป็นโปรแกรมย่อยหนึ่ง ในโปรแกรมย่อย FAN มีหน้าที่ในการคำนวณหาค่ากำลังงานที่ใช้ขับการหมุนของใบพัด เมื่อพัดลมทำงานอยู่ในช่วงภาระการทำงานบางส่วน (part load) โดยการใช้ Variable Speed Drive เป็น flow modulator โดยขั้นตอนในการทำงานจะคล้ายกับโปรแกรมย่อย IGV คือรับเอาฟังก์ชันแสดงประสิทธิภาพทางกลของพัดลม และฟังก์ชันหามุมเฉลี่ยของลมทางขาออกของพัดลม ซึ่งแสดงสมรรถนะการทำงานของพัดลมจากโปรแกรมย่อย FAN มาใช้ในการคำนวณสมรรถนะการทำงานของพัดลมตามวิธีการของ David K. Eads,1981 ซึ่งในการทำงานของพัดลมในช่วง part load ใช้การเปลี่ยนแปลงความเร็วรอบของใบพัดเพื่อควบคุมอัตราการส่งจ่ายลม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* แบบจำลองฟังก์ชันแสดงคุณลักษณะเฉพาะของ Inlet Guide Vanes สำหรับกรณีศึกษา ได้จากการตรวจวัดการทำงานจริง ณ สภาวะทำงานต่าง ๆ

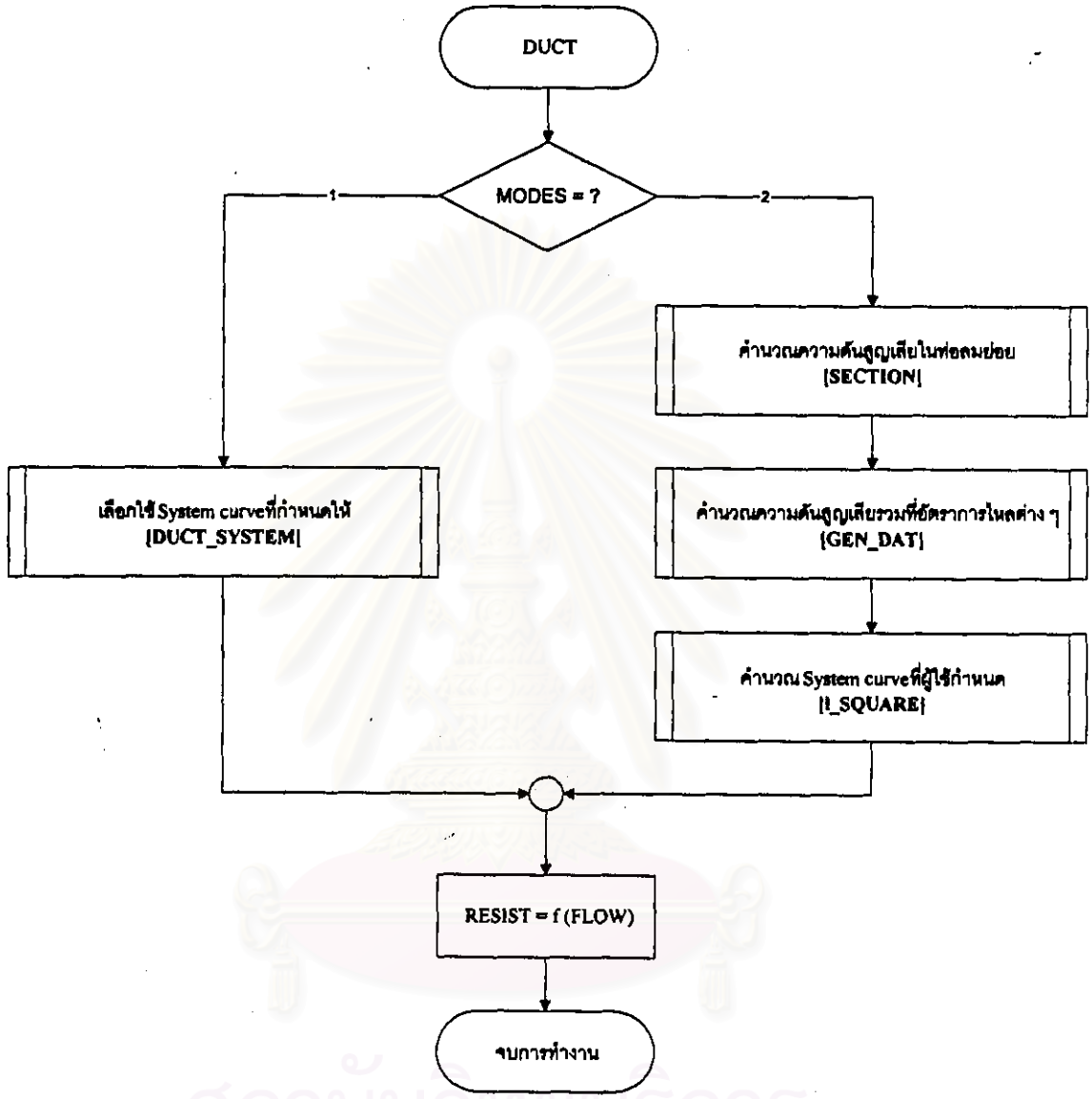

รูปที่ 2.9 แผนผังแสดงลำดับการคำนวณ System characteristic curve ของท่อลม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

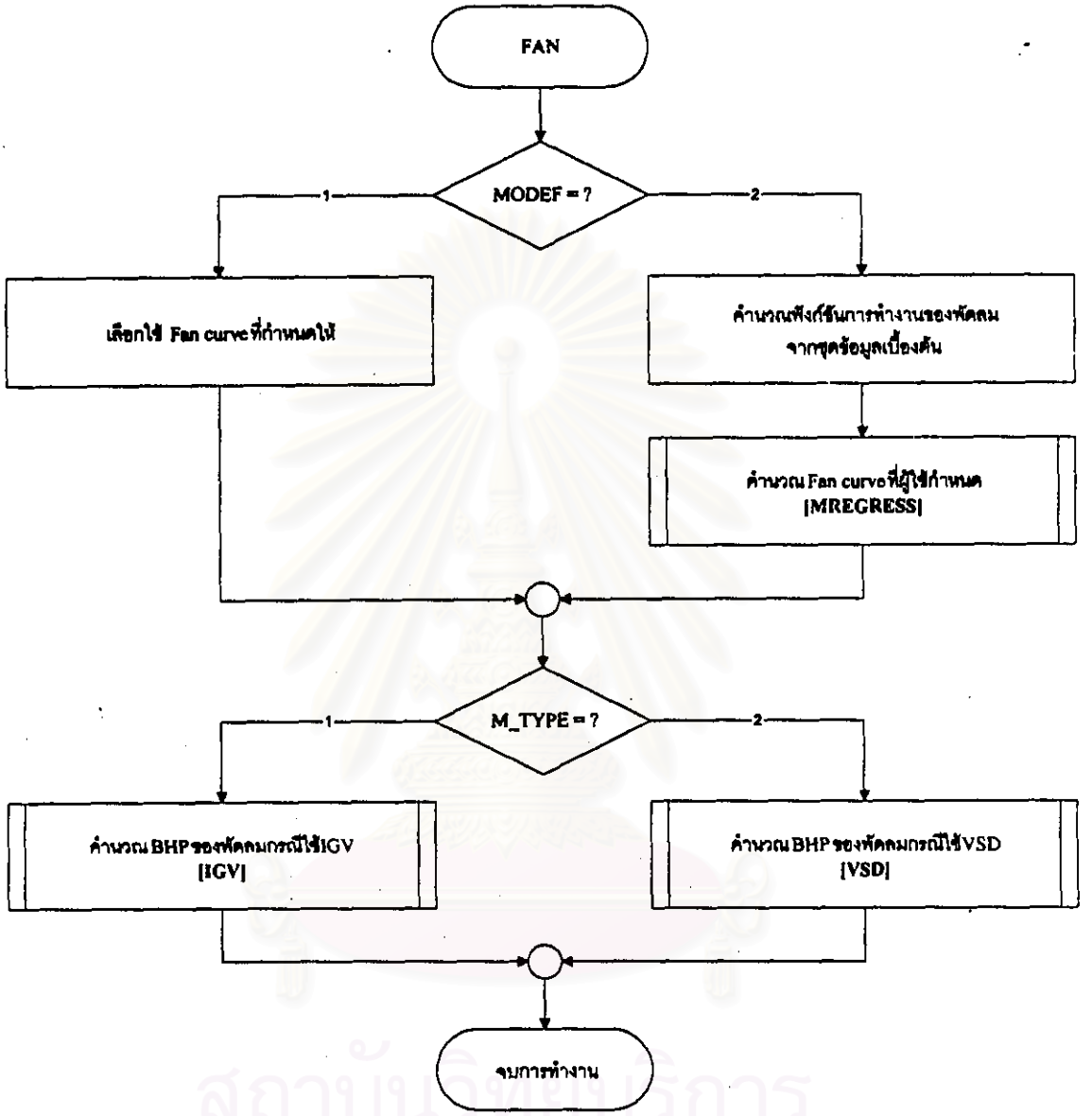

รูปที่ 2.10 แผนผังแสดงลำดับการคำนวณ Fan Performance curve ของพัดลม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย